

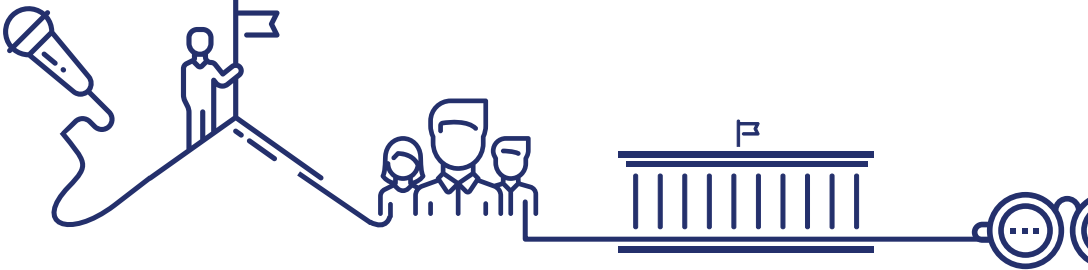

הפורום לחברה
האזרחית
מכאן אפשר לשנות

גרסא 2.0

השפעה אזרחית

פרקטיקות

מבית פורום קהלת (ע"ר)

תוכן עניינים |

3	פתיחה
4	אחד עשר מרחבי ההשפעה
6	כלל הכלים בחוברת
8	תקשורת
9	עיצוב תודעה
10	מעורבות אזרחית
10	קואליציות בין-ארגוניות
11	בניית קהילה
12	ממשלה
13	כנסת
13	ידע
14	משפט
14	מנהיגות ויזמות
15	מוסדות בינלאומיים

פתיחה |

לכל ארגון או מיזם יש את ה-DNA שלו והאופן בו הוא מנסה לשנות את העולם. ארגונים רבים פועלים מתוך להט ומתוך אינטואיציה - בלעדיהם כמובן אי אפשר. אך אלו יקחו אותנו עד לרמה מסוימת ולא יותר. כדי לקדם שינוי משמעותי יש צורך בהתמקצעות, הכוללת היכרות עם מגוון ערוצי השפעה והתאמה בין השלב בו תהליך השינוי נמצא לבין הפרקטיקות המתאימות.

החוברת שלפניכם מהווה ארגז כלים אזרחי: קטלוג שמכיל שפע של פרקטיקות הנהוגות בחברה האזרחית, המאורגנות ב-11 מרחבי השפעה. מטרת החוברת היא לפתוח צוהר לדרכי השפעה לפעילי החברה האזרחית, יזמים חברתיים, פילנתרופים ואנשי ציבור. החוברת מאפשרת מבט רחבי ביחס לגישות הנהוגות כיום בחברה האזרחית, ומאפשרת לשכלל את מגוון הכלים בהם אנו מקדמים את השינויים החשובים לנו.

אנו, בפורום לחברה האזרחית, נמצאים כאן כדי לסייע לארגוני חברה אזרחית לפתח את המקצועיות שלהם במגוון רחב של כלי השפעה. אנו עושים זאת על ידי קיום סדנאות והכשרות, ייעוץ אסטרטגי לארגונים והנגשת ידע חדש ואיכותי הנוגע להשפעה אזרחית.

אנו מקווים שתמצאו עניין בחוברת ארגז הכלים האזרחי שלנו. באתר הפורום, תוכלו למצוא את פורטל 'ארגז כלים אזרחי', המהווה הרחבה לחוברת זו, באמצעות קישורים לדוגמאות ומדריכים מגוונים. כמו תמיד, נשמח לשמוע מכם בכל דבר ועניין.

צוות הפורום לחברה האזרחית | office@csf.org.il

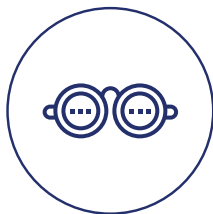
11

אחד עשר
מרחבי ההשפעה

מעורבות אזרחית

עיצוב תודעה

תקשורת

ממשלה

בניית קהילה

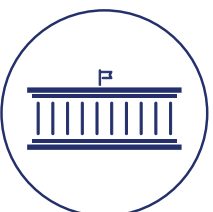
קואליציות
בין-ארגוניות

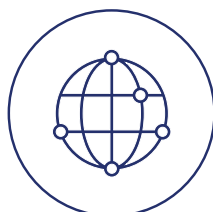
משפט

ידע

כנסת

מוסדות בינלאומיים

מנהיגות ויזמות

כלל הכלים בחוברת

סמנו את הכלים בהם אתם משתמשים היום:

תקשורת

- כניסה למרחב העיתונאי
- הודעה לעיתונות
- סיור לעיתונאים ובלוגרים
- טור דעה
- קטלוג מומחים
- סרטונים
- ויזואליזציית מידע
- דו"ח עדויות
- סקרים
- סיפורי נפגעים
- הפקת פודקאסט

עיצוב תודעה

- ביוש פומבי (שיימינג)
- נקיטת עמדה מקצועית על ידי מומחים
- הפגנת ראווה
- הפגנת קבע
- בניית מדד ציבורי
- אתר אינטרנט/עמוד נחיתה
- חזון ציבורי
- פרס ציבורי

מעורבות אזרחית

- דף פייסבוק לארגון
- עצומה
- עידוד רכישה או חרם צרכני
- האקתון
- ניטור גיאוגרפי
- מדריך לאזרח
- מערך מתנדבים

משחוק

אוהל מחאה

אפקט ה-GoPro

מעקב אחר פעילות נבחר ציבור וגופים

ציבוריים

קואליציות בין ארגוניות

מאגר ידע שיתופי

קולקטיב אימפקט

פורום בין ארגוני

ארגון גג

בניית קהילה

- תא סטודנטים בקמפוס
- פיתוח מנהיגים, מסורות, זהות וסמלים
- מימון המונים
- שיתוף ציבור/היוועצות המונים
- אירועים בוני קהילה
- קבוצות Whatsapp/Telegram
- רשימת תפוצה/דיוור המונים
- רשימת דיוור לאנשי מקצוע
- מועצה ציבורית
- חשיפה למסרים דרך אירועי תרבות

ממשלה

- הצעת החלטת ממשלה
- ניטור החלטת ממשלה
- שיתוף ציבור
- הכשרת בכירים ודרגי ביניים
- ועדת חקירה ממלכתית
- ועדת בדיקה ממשלתית

- מכתב התראה כנגד פעולה מנהלית לא תקינה
- פיקוח על אכיפה
- תביעות אזרחיות
- מיצוי זכויות
- תשתית תיאורטית
- קליניקות משפטיות
- ידיד בית המשפט
- קאדר מומחים

מנהיגות ויזמות

- מיקרו מענקים
- קולות קוראים
- מאיץ יוזמות
- תוכנית מנהיגות
- רשת מקצועית של עמיתים
- כלים והכשרות לפעילים ואקטיביסטים

מוסדות בינלאומיים

- הפגנה מול שגרירות
- עדות מאזנת
- ערעור סמכות ועדה
- ערעור הרכב ועדה
- הפצת מידע סותר או שונה מהמידע שהופץ על ידי הוועדה
- לחץ על נבחר ציבור הפועלים
- במנגנונים של גופים בין לאומיים
- פגישות עם שגרירים זרים
- פגישות עם שגרירים ישראליים
- דו"חות וניירות עמדה בשפות זרות

- ניתוח תמיכות ומכרזים ממשלתיים
- ניתוח תקציב המדינה
- ניתוח ספר תכניות העבודה הממשלתי
- מעקב אחר יישום החלטות הממשלה
- ניתוח חומרי רקע מעצבי רגולציה
- התקשרויות ממשלתיות עוקפות מכרז
- רתימה של בכירים לשעבר במשרדי ממשלה

כנסת

- ועדת חקירה פרלמנטרית
- שדולה בכנסת
- לובי אזרחי
- שינוי חקיקה
- השתתפות בוועדות הכנסת
- מעקב אחר ועדת הכספים
- ההשתתפות בדיונים בהעברות תקציביות
- קידום מטרות הארגון בתקופת בחירות

ידע

- בלוג
- מאגר ידע ארגוני
- קבוצת למידה
- מערך חינוך להפצה
- תוכנית חוקרים ודוקטורנטים
- מחקר מדיניות מעמיק
- נייר עמדה

משפט

- עתירות מנהליות
- עתירות לבג"צ
- עתירות חופש מידע

תקשורת

התקשורת הממוסדת משפיעה מאד על דעת הקהל ועל מסגורן של סוגיות ציבוריות. עשייה אזרחית אפקטיבית מכירה את כללי המשחק התקשורתיים, משפיעה על המסרים ומסגרת את הסוגיה באופן המקדם את הנושא המבוקש. השפעה בזירה זו דורשת עבודה בתזמון מדויק והבנה מעמיקה של צורת הפעולה התקשורתית.

פרקטיקות

1. כניסה למרחב העיתונאי	7. ויזואליזציית מידע
2. הודעה לעיתונות	8. דו"ח עדויות
3. סיור לעיתונאים ולבלוגרים	9. סקרים
4. טור דעה	10. סיפורי נפגעים
5. קטלוג מומחים	11. הפקת פודקאסט
6. סרטונים	

פרקטיקה במיקוד

הנגשת מומחים מקבוצות בתת ייצוג לתקשורת

עמותת "סיכוי" פועלת על מנת לקדם שוויון בין אזרחים יהודים וערבים בישראל. במסגרת עבודתה, היא ערכה מחקרים שגילו שהאוקלוסייה הערבית כמעט ולא מיוצגת בתקשורת הישראלית. לשינוי מציאות זו, היא הפיקה קטלוג מומחים בשם A-List, מאגר מומחים ודוברים ערבים בישראל ובו רשימה של אזרחים ישראלים-ערבים בעלי מומחיות בתחומים מסוימים, ולאחר מכן הנגישה את הספר לכלי התקשורת השונים בישראל. כצעד משלים, היא פתחה במעקב מתמשך על אחוז ייצוג האוקלוסייה הערבית בכל אחד מכלי התקשורת בישראל, ופרסמה באופן תדיר את תוצאות המעקב. בעזרת שילוב מספר פרקטיקות סגור אזרחיות - בניית והפצת ספר מומחים, מעקב תדיר על הנעשה בכלי התקשורת והפצת המידע לתקשורת, הצליחה עמותת סיכוי להשפיע על מפת התקשורת בישראל תוך פרק זמן קצר למדי, ודיווחה על "עליה תלולה, יציבה ורציפה של מספר המרואיינים הערבים בכלי התקשורת".

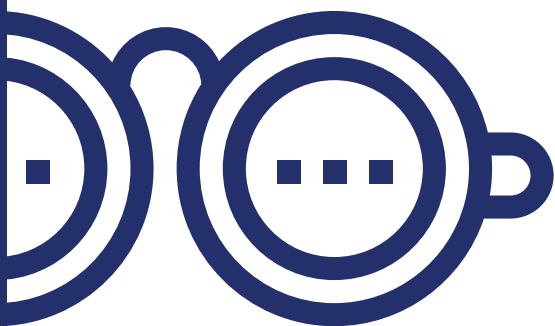

עיצוב תודעה

דעת הקהל מהווה מרכיב משמעותי בכל מדינה דמוקרטית ומעניקה לגיטימציה למאבק כזה או אחר. אבן דרך מרכזית בכל שינוי חברתי היא רתימת דעת הקהל לטובת המאבק. בעידן הרשתות החברתיות, כבר לא חייבים לעבור דרך כלי תקשורת מסורתיים לשם הגעה להמונים, דבר שמאפשר גם לארגונים קטנים להשפיע באופן נרחב על דעת הקהל.

פרקטיקות

1. ביוש פומבי (שיימינג)
2. נקיטת עמדה מקצועית
3. הפגנת ראווה
4. הפגנת קבע
5. בניית מדד ציבורי
6. אתר אינטרנט/עמוד נחיתה
7. חזון ציבורי
8. פרס ציבורי

מעורבות אזרחית

לגיטימציה לשינוי חברתי-אזרחי רחב תלויה בקהילה או קהילות המחוברות לחזון, לצורך או למצוקה. יצירת מעורבות מתמשכת (engagement) עם קהילות היא אומנות של ממש. מגוון פרקטיקות מהוות בסיס ליצירת מעורבות ורתימה של קהילות לשינוי.

פרקטיקות

1. דף פייסבוק לארגון	7. מערך מתנדבים
2. עצומה	8. משחוק
3. עידוד רכישה/חרם צרכני	9. אוהל מחאה
4. האקתון	10. אפקט ה-GoPro
5. ניטור גיאוגרפי	11. מעקב אחר פעילות נבחרת ציבור
6. מדריך לאזרח	

קואליציות בין-ארגוניות

שינויים גדולים לא עושים לבד. היכולת לפעול כרשת ולא כיחיד, מהווה מכפיל כוח אדיר בעולם המדיניות ומאפשרת להשפיע באופן נרחב תוך השקעת משאבים קטנה יחסית. בעולם בו הרשתות החברתיות הן הנורמה, ארגון שלא יפעל בצורה שיתופית ורשתית ימצא את עצמו מתקשה להתמודד עם ריבוי הזירות ומהירות הדינמיקות הנדרשות לפעולה בחברה האזרחית.

פרקטיקות

1. מאגר ידע שיתופי	3. פורום בין ארגוני
2. קולקטיב אימפקט	4. ארגון גג

בניית קהילה

כוחו האמיתי של ארגון חברה אזרחית לא מגיע מכוחו הפוליטי או ממשאביו הרבים, אלא מהעובדה שאותו ארגון מייצג צורך חברתי בוער, המטריד קבוצה גדולה של אנשים. הארגון מהדהד את קולם ומציף צורך משמעותי בעולם. ככל שהקהילה התומכת בארגון גדולה יותר, כך גדלה הלגיטימיות של אותו ארגון לפעול לקידום אותו נושא, וכך נהיה ברור כי הנושא המדובר אינו יכול להישאר ללא פיתרון עוד זמן רב.

פרקטיקות

1. תא סטודנטים בקמפוס
2. פיתוח מנהגים, מסורות, זהות וסמלים
3. מימון המונים
4. שיתוף ציבור/היוועצות המונים
5. אירועים בוני קהילה
6. קבוצות Telegram/WhatsApp
7. רשימת תפוצה/דיוור המונים
8. רשימת דיוור לאנשי מקצוע
9. מועצה ציבורית
10. חשיפה למסרים דרך אירועי תרבות

פרקטיקה במיקוד

מימון המונים

לכאורה, מימון המונים אינו רק ערוץ מימון חדשני לארגונים וליוזמות, אלא פרקטיקה בעלת מרכיב משמעותי של בניית קהילה והשגת לגיטימציה ציבורית רחבה. יהודה הישראלי, חייל צה"ל שנפצע קשה במלחמת צוק איתן, ועבר תהליך שיקום ממושך. כדי להחזירו לביתו, היה צורך בשיפוץ מקיף בביתו, דבר שבד"כ ממומן על ידי גורמי השיקום במשרד הביטחון. במקרה זה סירב המשרד לבצע את השיפוץ, בשל העובדה שמדובר בבית בעפרה, יישוב הנמצא בהקפאת בניה. ארגון 'ישראל שלי' ביחד עם ארגון 'האמת שלי' פתחו בקמפיין מימון המונים לגיוס הסכום. תוך פחות מ-18 שעות גויס הסכום במלואו, ובתום הקמפיין גויסו למעלה ממיליון וחצי ש"ח (במקום שש מאות אלף ש"ח שנדרשו בהתחלה). הקמפיין שהשיג הרבה מעבר לסכום הנדרש ביטא תמיכה אזרחית נרחבת לחייל צה"ל פצוע, אך יותר מכך, ביטא מחאה אזרחית על האופן בו הגדרות ביורוקרטיות יכולות לפגוע בחייל ובמשפחתו. קמפיין גיוס ההמונים ליהודה הישראלי הוכיח כי קמפיין מימון המונים הוא הרבה מעבר לעוד דרך לגייס כסף, אלא הפגנת כוח ציבורית, המסייעת לארגון או לאדם לרתום אחריו קהל יעד נאמן ומעורב.

ממשלה

הממשלה הינה גוף גדול ובעל סמכויות ביצוע אדירות, בו שינויים פרסונליים אינם דבר שבשגרה, דבר שעלול לגרום לפקידות לאבד מגע עם השטח. לאור זאת, ארגוני חברה אזרחית יכולים להוות נקודה מקשרת בין בין הממשלה לאזרח, ובכך, מרחב משמעותי דרכו הם יכולים להשפיע על עיצוב מדיניות רחבה בהקשר הרלוונטי עבורם.

פרקטיקות

1. הצעת החלטת ממשלה	9. ניתוח ספר תכניות העבודה הממשלתי
2. ניטור החלטת ממשלה	10. מעקב אחר יישום החלטות הממשלה
3. שיתוף ציבור	11. ניתוח חומרי רקע מעצבי רגולציה
4. הכשרת בכירים ודרגי ביניים	12. התקשרויות ממשלתיות עוקפות מכרז
5. ועדת חקירה ממשלתית	13. רתימה של בכירים לשעבר במשרדי הממשלה
6. ועדת בדיקה ממשלתית	
7. ניתוח תמיכות ומכרזים ממשלתיים	
8. ניתוח תקציב המדינה	

פרקטיקה במיקוד

מוניטור אזרחי להחלטות ממשלה

אחת הבעיות היסודיות בממשלה היא בפער בין החלטות לבין ביצוע. רבות מהחלטות הממשלה נכתבות באופן עמום ומחייבות את הדרג הפקידותי לפרשן, מה שגורם להן להיתקע בצנרת הביורוקרטית והפקידותית. בנוסף, חלקן לוקות בתקצוב חסר או באי מימוש תקציב ומיושמות באופן חלקי. מוניטור אזרחי מהווה כלי מרכזי לקידום יישום של החלטות ממשלה. המוניטור האזרחי עוקב אחר ביצוע ההחלטות, ומציף לציבור את הפערים בין ההחלטות שנקבעו לבין אלו שבוצעו וטרם בוצעו.

פרסום מוניטור אזרחי יכול לסייע לאזרחים לדרוש מהממשלה דרישות מדויקות לאור החלטות שהתקבלו, וכן לתמרץ פקידות ממשלתית ודרג פוליטי לקדם את ביצוע ההחלטה. דוגמה למוניטור מקיף שמתקיים בימים אלה הוא מוניטור נגב שבוחן ביצוע של ארבעה החלטות ממשלה רחבות העוסקות בצירים שונים של פיתוח הנגב - החלטה 546 העוסקת בפיתוח הנגב לאור העתקת בסיסי צהל, החלטה 1846 שעניינה חיזוק החוסן האזרחי ביישובי שדרות ועוטף עזה, החלטה 1897 העוסקת בחיזוק העורף לאור לקחי צוק איתן, והחלטה 2025 שהינה התוכנית הרב שנתית לפיתוח הדרום. המוניטור מופעל בידי המרכז להעצמת האזרח ומועצת הנגב.

כנסת

הכנסת נחשבת ל"כיכר העיר" בה העם ונציגיו נפגשים, מה שהופך אותה למרחב קריטי עבור היזם האזרחי. יתר על כן, היא מקום בו ניתן לקדם שינויי מדיניות מרחיקי לכת בפרק זמן יחסית קצר - מרגע העלאת הצעת החוק ועד אישורו בקריאה שלישית. מדובר בזירה מהירה ותזזיתית, בעלת כוח ונראות מרובים.

פרקטיקות

1. ועדת חקירה פרלמנטרית
2. שדולה בכנסת
3. לובי אזרחי
4. שינוי חקיקה
5. השתתפות בוועדות הכנסת
6. מעקב אחר ועדת הכספים
7. השתתפות בדיונים בהעברות תקציביות
8. קידום מטרות הארגון בתקופת בחירות

ידע

תשתית ידע מהווה ציר השפעה קריטי לארגון. זו מעניקה עומק ומומחיות, לצד לגיטימיות לפעולה במישור הציבורי ומאפשרת העשרה וחיזוק של שיח מדיניות. בניית ידע מהווה השקעה תשתיתית ארוכת טווח שאת פירותיה לוקח זמן לראות, אך היא מאפשרת יצירת השפעה עמוקה ומשמעותית לטווחים ארוכים מהרגיל.

פרקטיקות

1. בלוג
2. מאגר ידע ארגוני
3. קבוצת למידה
4. מערך חינוך להפצה
5. תוכנית חוקרים ודוקטורנטים
6. מחקר מדיניות מעמיק
7. נייר עמדה

משפט

מערכת המשפט אינה רק אחת משלושת רשויות השלטון. היא רשות עוצמתית מאוד, קטנה בגודלה, ובהקשרים רבים יש לה זכות וטו על עבודתן של שתי הרשויות האחרות. בנוסף, למערכת השיפוטית "שלוחות" ביצועיות כמעט בכל גוף קיים - דרך היועצים המשפטיים - המהווים ערוץ המנכיח שפה משפטית בכל סוגיה והחלטה ממשלתית. מערכת זו ניזונה רבות מהחברה האזרחית - החל מעתירות ועד מאמרים משפטיים משפיעים, ולפיכך מהווה נקודת תפר בין הממשל לאזרח.

פרקטיקות

1. עתירות מנהליות	6. תביעה אזרחית
2. עתירות לבג"צ	7. מיצוי זכויות
3. עתירות חופש מידע	8. תשתית תיאורטית
4. מכתב התראה כנגד פעולה מנהלית לא תקינה	9. קליניקות משפטיות
5. פיקוח על אכיפה	10. ידיד בית משפט
	11. קאדר מומחים

מנהיגות ויזמות

כל ארגון יודע שהמשאב החשוב ביותר עבורו הוא המשאב האנושי. תשתית אנושית חזקה מהווה בסיס לחיבור בין ארגון לבין הסביבה הקיימת, ויוצרת את המרקם האנושי הקריטי עבור ארגונים המחפשים לחולל השפעה. תשתית אנושית רחבה של אנשים הפועלים לקידום חזון הארגון יכולה להפוך לרשת של מחוללי שינוי, שכוחה גדול בהרבה מכוחו של כל פרט בודד.

פרקטיקות

1. מיקרו מענקים	4. תוכנית מנהיגות
2. קולות קוראים	5. רשת מקצועית של עמיתים
3. מאיץ יוזמות	6. כלים והכשרות לפעילים ואקטיביסטים

מוסדות בינלאומיים

סדר היום בישראל מושפע רבות ממוסדות בינלאומיים, דוגמת האו"ם, ממשלות, ועדות וטריבונלים משפטיים שונים. היתנו "מדינת אי" מכריחה אותנו לפעול מתוך הבנה שמדובר בשחקנים רלוונטיים וחשובים עבור ישראל. היכולת להשפיע על אותם מוסדות, על הרכבי הוועדות שקובעות את סדר היום שלהם, והיכולת להשפיע על מעמדה של ישראל בעולם מאפשר כר נרחב לשינוי אזרחי.

פרקטיקות

1. הפגנה מול שגרירות
2. עדות מאזנת
3. ערעור סמכות ועדה
4. ערעור הרכב ועדה
5. הפצת מידע סותר או שונה מהמידע שהופץ על ידי הוועדה
6. לחץ על נבחר ציבור, הפועלים במנגנונים של גופים בינלאומיים
7. פגישות עם שגרירים זרים
8. פגישות עם שגרירים ישראליים
9. דו"חות וניירות עמדה בשפות זרות

ארגז כלים אזרחי ככה משנים מציאות.

אם אתם שואפים לחולל שינוי חברתי, אזרחי או לאומי, אתם צריכים להכיר ולשלוט בכלים שיאפשרו לכם לעשות זאת. חוברת זו, אותה אתם אוחזים בידיכם, מציגה מנעד רחב של כלי השפעה בהם עושים שימוש ארגוני חברה אזרחית, ובהם תוכלו גם אתם לעשות שימוש כדי להפוך את העולם למעט טוב יותר. למידע נוסף על כל אחד מהכלים, הכולל דוגמאות קונקרטיות ומדריכים להפעלת הכלים, אתם מוזמנים לצלול לפורטל ארגז כלים אזרחי באתר הפורום:

www.csf.org.il/civil-society-portal

קוד אזרחי פתוח

רוצים להעמיק עוד בכלים שפורטו באתר? רוצים ללמוד ממומחים איך הם הצליחו להפעיל את הכלים המפורטים? כדי לאפשר לכם להפוך את התיאוריה למציאות ולהבין לעומק איך לתרגם את הכלים להשפעה, יצרנו מערך הדרכות והכשרות על מגוון הפרקטיקות וצורות העבודה הקיימות.

לפרטים נוספים מוזמנים לגלוש לאתר הפורום ולהתעדכן בהכשרות ובהדרכות הזמינות עבורכם: csf.org.il, או לפנות אלינו באופן ישיר עם שאלות ובקשות: office@csf.org.il

מוזמנים לחפש באתר שלנו את "קוד אזרחי פתוח", בלוג ההכשרות והמדריכים של הפורום לחברה האזרחית. לפרטים נוספים: csf.org.il/category/influence-blog

